

„КОРЕНИТЕ НА ГАТЪО“

Група № _____ Имена на участниците: _____

Преди да започнете

Гатъо сам се сравнява с дърво, което са пресадили късно. Сравнението е негово и то не е красива приказка – то е диагноза.

Дървото се държи за земята с корени. Човекът също, само че неговите не се виждат. Днес ще ги нарисувате.

Задача 1. Дървото (2 минути)

В празното поле долу нарисувайте едно дърво. Не се старайте – важна е само долната му половина. Оставете корените дълги и разклонени, поне седем на брой.

Задача 2. Корените (4 минути)

- Върху всеки корен напишете по едно нещо, което е държало Гатъо на неговото място. Не абстрактни думи, а неща, които могат да се посочат с пръст.
- Търсете ги в текста, не в главата си. За всеки корен трябва да можете да кажете къде сте го видели.
- За да ви е ясно какво имаме предвид – корен е и това, че познаваш всяко куче в махалата. Не е корен това, че си „свързан с природата“.

Задача 3. Рязането (3 минути)

- Преместването в града не отрязва всичко наведнъж.
- Минете корен по корен и зачеркнете с една черта всеки, който се къса в мига, в който Гатьо слиза от автобуса в София.
- После погледнете какво е останало незачеркнато. Ако е останало нещо, оградете го.

Задача 4. Двата въпроса (2 минути)

- Колко корена зачеркнахте: _____
- Кое остана незачеркнато и защо издържа:

- Обърнете листа с рисунката нагоре и го оставете на края на чина. Ще минем да ги видим.

РАБОТЕН ЛИСТ 2

Литература

10 клас

„МОЯТ ЧЕСЪН И МОЯТА МАЙОНЕЗА“

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

Откъде идва това

В разказа чесънът е истинското, домашното, онова, което мирише силно и не се харесва на всички. Майонезата е купешкото лустро – гладко, приятно и еднакво за всички.

Гатъо не е сърдит на майонезата. Сърдит е, че тя е изместила чесъна, без някой да е забелязал кога.

ЧАСТ 1. Моят чесън

Кои неща ме карат да се чувствам истински и стъпил на земята?

Може да са места, хора, миризми, навици, дни от годината. Пишете конкретно – не „семейството“, а точно кой момент със семейството.

1. _____
2. _____
3. _____

ЧАСТ 2. Моята майонеза

Кои неща правя само за да изглеждам добре пред другите?

Този лист остава при вас и никой няма да го чете, включително аз. Затова няма смисъл да пишете красиви неща.

1. _____
2. _____
3. _____

ЧАСТ 3. Изберете едно от двете

А) Рецепта за моя баланс

- Майонезата не се маха – светът е такъв. Въпросът е колко чесън остава в него.
- Напишете рецепта за един свой ден: съставки и начин на приготвяне.
 - Например: един стрък „време без телефон“, супена лъжица „разговор с баба“, щипка „нова музика“.

Съставки:

Начин на приготвяне:

Б) Детектор за майонеза

- Огледайте се – медии, инфлуенсъри, училище, приятели. Опишете една ситуация, в която хората наоколо избират лустрото.
- Ситуацията:

- Как би изглеждала същата ситуация с повече чесън в нея:

ИНДИВИДУАЛНА ЗАДАЧА

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

Работи всеки сам. Четири минути.
Рисунката с дървото да стои пред вас.

Въпрос 1. По какво „Дърво без корен“ се разпознава като разказ на Хайтов? Три неща – за начина на разказване, не за темата.

1. _____
2. _____
3. _____

Въпрос 2. Защо Гатьо се сравнява точно с дърво, а не например със заключен човек или с изгубен пътник? Какво прибавя дървото, което другите гва образа не могат?

Въпрос 3. Трудно ли е днес да избереш чесъна пред майонезата? Отговорете с едно изречение и с една причина. Този отговор ще го чета.

КЛЮЧ ЗА УЧИТЕЛЯ

0. ПОДГОТОВКА ПРЕДИ ЧАСА

- Пуснете презентацията предварително и проверете екрана. Часът е построен около нея.
- Разпечатайте Приложение 1 – по един на група, на бял лист без редове, за да има място за рисунката. Приложение 2 и Приложение 3 – по един на ученик.
- Пригответе цветни моливи, ако имате. Не са задължителни.
- Отворете предварително филма, за да не го търсите пред класа.
- Прочетете точка 2 – въведението е най-рисковото място във времето.

1. ЗА ПРОВОКИРАНЕТО – слайдове 1–3

- Слайд 1 се чете на глас от вас, бавно, и после мълчите три секунди. Не питайте нищо.
- Слайд 2 е ритуалът. Четете стъпките една по една, с паузи, и изчакайте класът наистина да ги изпълни. Ако бързате, задачата не се случва.
- Три неща се казват изрично, преди телефоните да се отворят: никой не показва екрана си на съседа; никой не пише съобщение; никого няма да питате кого е избрал. Кажете ги, дори да ви се струват излишни – без тях половината клас се преструва.
- Слайд 3 се показва без коментар. Оставете го няколко секунди в тишина и кажете само „Приберете телефоните“.
- Не искайте отговори на глас в цялото провокиране. Това е най-трудното за учителя тук и най-важното за учениците. Разговорът идва след слайд 4.
- Ако усетите, че някой се е разстроил, не се спирайте върху него и не го питайте нищо пред класа.

2. ЗА ВЪВЕДЕНИЕТО – слайдове 4–9

- Слайд 4 – 90 секунди. Тук е мостът: същата празнота, изпитана от човек без телефон. Не бързайте, той държи целия час.
- Слайд 5 – заглавният, 10 секунди.
- Слайд 6 – биография и „Диви разкази“, 60 секунди. Не преразказвайте: родопско село, чирак и общ работник, лесничейство. Задръжте се на едно – седемнайсет разказа, всичките в първо лице.
- Слайдове 7 и 8 – ядрото, три и половина минути. Сказът се обяснява през звученето, не през определението: чуваме човек, който говори на непознат, отклонява се и коментира. Композицията – без хронология, с ретроспекция и контраст.
- Слайд 9 – 60 секунди. Само разминаването по храна и по език; то потрива във втората дейност.
- Ако изоставате, режете от биографията, никога от слайдове 7 и 8.

3. КЛЮЧ КЪМ ПЪРВАТА ДЕЙНОСТ – „Корените на Гатьо“ (слайд 10)

- Групи от по четирима. Не местете чиновете.
- Разбивка на единайсетте минути: 1 минута инструкция, 2 минути рисунката, 4 минути корените, 3 минути рязането, 1 минута гвата въпроса.
- Кажете още в началото, че рисунката не се оценява и че кривото гърво върши същата работа. Иначе две групи ще рисуват четири минути.
- Корени, които обикновено се появяват: земята и работата по нея; къщата, която сам е градил; съседите, които го знаят по име; гробищата, където лежат неговите хора; храната, която сам си прави; езикът; животните; редът на деня, който върви по светло, не по часовник; правото да отиде където иска, без да пита никого.
- Спрете всяка група, която пише общи думи – „традиции“, „природа“, „спокойствие“. Искайте нещо, което може да се посочи с пръст.
- При рязането почти всичко пада. Остават обикновено едно-две: езикът и паметта. И двете издържат, защото се носят вътре в човека, а не се оставят на място.
- Ако група реши, че и езикът пада, приемерте го – в града Гатьо говори език, който вече гразни собствения му син. Този прочит е по-мрачен и е защитим.
- Не обобщавайте накрая. Минете между чиновете и кажете на глас само броя: колко корена е зачеркнула всяка група.

4. КЛЮЧ КЪМ ВТОРАТА ДЕЙНОСТ – „Моят чесън и моята майонеза“ (слайд 11)

- Разбивка на десетте минути: 1 минута въвеждане, 2 минути Част 1, 2 минути Част 2, 4 минути Част 3, 1 минута изслушване.
- Обяснете гвата образа с една дума повече от слайда: чесънът мирише и не се харесва на всички, майонезата е приятна и еднаква. Разликата е там, а не в това кое е полезно.
- Част 2 е неудобната. Кажете предварително, че листът остава при тях и няма да го събирате. Иначе получавате три реда учтиви признания.
- Попълвайте своя лист, докато класът пише. Учениците гледат.
- В Част 3 всеки избира А или Б. Не налагайте едното. Рецептата върви по-добре в по-затворен клас, детекторът – в по-приказлив.
- При изслушването вземете най-много две работи и само от Част 3. Част 1 и Част 2 не се четат на глас при никакви обстоятелства.
- Ако никой не иска да чете, прочетете своята рецепта и минете нататък. Това не е провал.
- Деликатно място: в клас с деца, чиито родители работят в чужбина, темата за откъсването не е литературна. Не давайте пример от себе си и не задавайте въпроси за семейството. Ако ученик сам заговори, изслушайте го и не го разпитвайте.

5. КЛЮЧ КЪМ ЗАДАЧАТА ЗА ПРОВЕРКА – слайд 12

- Слайд 12 остава на екрана, докато пишат – третият въпрос е негов.
- Въпрос 1. Очаква се: разказва самият герой в първо лице; говори на непознат събеседник, който мълчи; речта е простонародна, с диалектни думи; отклонява се и се връща; няма подредена хронология; коментира сам случките.
- Въпрос 2. Тук се проверява дали образът е разбран, а не запомнен. Дървото прибавя три неща, които заключеният човек и изгубеният пътник нямат: било е живо и на място; преместването е физическо нараняване; и – най-важното – дървото не може да се върне само. Приемайте всеки отговор, който улучва поне едно от тях с довод.
- Въпрос 3 се чете вкъщи и не се оценява с оценка. По него личи кой е разбрал, че часът не е бил само за един старец от Родопите.
- Съберете само Приложение 3. Приложение 2 не се събира никога.

6. ЗА ЗАТВАРЯНЕТО – слайд 13

- Прочетете цитата на глас веднъж и мълчете. Не го тълкувайте и не го връзвайте с урока.
- Двете минути са за домашното и за едно изречение, с което си тръгват.
- Домашното се обявява с линка на екрана или на дъската. Филмът е петнайсет минути – по-къс от едно домашно по математика.

7. АКО ВРЕМЕТО НЕ СТИГА

- Съкратете рисуването – нека групите изпишат корените като списък. Губи се част от въздействието, но задачата остава цяла.
- Съкратете Част 3 от работния лист до три реда.
- Не съкращавайте ритуала с телефоните и рязането на корените. Ако часът изостава, режете от биографията и от темите.